

TİSVA Türkiye İsrافی Önleme Vakfı 2018 Sayılarla İsrاف Raporu* Değerlendirmesi

TISVA Turkey Waste Prevention Foundation 2018 Waste Report Evaluation in Numbers

MEVLÜDE HÜDANUR ŞAĞBAN

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi,
İslami İlimler Fakültesi, Lisans Öğrencisi
Ankara, Türkiye
Social Sciences University of Ankara,
Faculty of Islamic Sciences, Undergraduate
Ankara, Turkey

Türü: Makale

ORCID 0000-0001-9011-026X

mevludehudanur.sagban@student.asbu.edu.tr

Geliş Tarihi: 23 Mart 2022 | **Yayın Tarihi:** 21 Aralık 2022

5. Makale

Atıf/Citation: Şağban, M. H. (2022). "TİSVA Türkiye İsrافی Önleme Vakfı 2018 Sayılarla İsrاف Raporu Değerlendirmesi". *Genç Atebe Dergisi* 3, 34-40

Özet

İsrاف krizi dünyada olduğu kadar Türkiye'de de kanayan bir yaradır. Dünyadaki kaynakları büyük bir cehalet içerisinde tüketen insanoğlu, bu tüketim çılgınlığı içerisinde kendisini bekleyen sonuçların bilincinde olmadan her geçen gün büyük bir oranda kaynakları eritmektedir. Çağımız standartları doğrultusunda refah düzeyi adına tüketim hastalığına yakalanan insanoğlunun neden olduğu kaynak krizi had safhaya ulaşmaktadır. Bu noktada belli kuruluşlar tarafından yürütülen istatistik çalışmaları ve hazırlanan raporlar kaynak kullanımında toplumun bilinçlenmesi ve insanın neden olduğu yıkımın somut izlerinin görülebilmesi adına büyük hizmet vermektedir. Ayrıca bu kuruluşlar tarafından hayatın her alanında yapılan israfın sonuçları sayılarla gözler önüne serilirken, bu israf felaketinin önlenmesi ya da yavaşlatılması için birtakım politikalar geliştirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Aksi takdirde dünyayı bekleyen büyük felaketin pek de uzak olmayan bir zamanda insanlığın gündeminde yerini alacağı uzmanlar tarafından öngörülen bir gerçektir. Bu yazıda Türkiye'de israf bilinçlendirmesi ve israfın önüne geçilmesi adına çeşitli projeler yürüten TİSVA'nın (Türkiye İsrافی Önleme Vakfı) 2018 yılına ait Türkiye İsrاف Raporu'nda derlediği veriler incelenecek ve söz konusu vakfın araştırma ve önerilerine ilişkin değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İsrاف, Tüketim, Kaynak, Gelecek, Bilinç, Geri Dönüşüm, Dünya.

Abstract

The waste crisis is a bleeding wound in Turkey as well as in the world. Human beings, who consume the resources of the world in great ignorance, are melting resources at an enormous rate every day without being aware of the consequences that await them in this consumption frenzy. In line with the standards of our age, the resource crisis caused by human beings caught in a consumption disease in the name of welfare level is reaching its peak. At this point, statistical studies and reports prepared by certain organizations provide great service in raising awareness of the society in the use of resources and seeing the concrete traces of the destruction caused by human beings. In addition, while the results of the waste made by these organizations in all areas of life are revealed in numbers, it has been argued that some policies should be developed to prevent or slow down this waste catastrophe. Otherwise, it is a reality predicted by experts that the great disaster awaiting the world will take its place on the agenda of humanity in the not too distant future. In this article, the data compiled in the Turkey Waste Report of 2018 by TISVA (Turkish Waste Prevention Foundation), which carries out various projects in order to raise awareness of waste and prevent waste, will be examined and evaluations will be made on the research and recommendations of this foundation.

Keywords: Waste, Consumption, Resource, Future, Consciousness, Recycling, World.

* <http://israf.org/public/admin/filemanager/uploaded/23.03.2020-TİSVA%20Sayılarla%20İsrاف%20Raporu%202018.pdf>

Giriş

İsraf olgusu insanla birlikte var olagelen bir olgudur. Beşeri hayatın başlangıcı beraberinde tüketimi de getirmiştir. Ancak tüketim zamanla israf ile eşdeğer tutulabilecek tarzda bir şüursuzluğa sebebiyet vermiş ve araçsal mahiyetten amaçsal mahiyete evrilmiştir. Bu şüursuzluk hâli, kaynakların çılgınca kullanımına ve mahvına zemin hazırlayarak canlı hayatını tehdit edecek boyutlara ulaşmıştır. Dünya genelinde hüküm süren bu israf illetinin Türkiye'deki izdüşümleri istatistiksel veriler yoluyla somutlaştırılarak bilinçlendirme çalışmalarına konu olmaktadır. Bu sayede büyük çaplı değişimlerin gerçekleşmesi amacıyla bireyin inşası ve bilinçlendirilmesi adına hazırlanan bu raporların toplumsal tabanda ses getirecek projelere imza atılmasına katkı sağlayacağı aşikârdır.

1. İsrafın Tasnifi ve Kozmik Boyutu

Verilere geçmeden önce israf kapsamında tüketilen kaynakların önemi ve gerekliliğine dair yapılan düzenlemeye göre hangi alanda yapılan israfın hangi gruba dâhil olduğuna kısaca değinmek gerekir. İsraf alanları dörde ayrılır. Bunlar: altın israf alanları, gümüş israf alanları, bronz israf alanları ve düz israf alanlarıdır. Altın israf alanına kaynak yatırımlarının uğradığı zararlar girmektedir. Gümüş israf alanına yine yatırım, borçlanma gibi ekonomik faaliyetlerdeki zararlar ve kayıplar girmektedir. Bronz israf alanına ihtiyaç dışı harcama ve tüketim faaliyetleri girmektedir. Düz israf alanına ise toplumdaki bireyler bazında yapılan tüketim fazlalığı girmektedir. Tüm bu alanlar dâhilinde Türkiye, milli gelirinin yaklaşık %15'ini israf etmektedir. Buna göre, Türkiye'de yaklaşık (3 trilyon 700 milyar 989 milyon TL x %15) 555 milyar TL kaynak israf edilmektedir.¹ Yapılan kategorizasyon incelendiğinde birtakım etmenler ön plana çıkmaktadır. Bu etmenler, toplumda etkisi en büyük olan ve bu etkinin sonuçlarının en hızlı görüldüğü alanlardaki kaynak tüketimi ile topluma daha yavaş ve daha az zarar verecek kaynak tüketimi olacak şekilde hiyerarşik bir düzlemde sıralanmaktadır. Böyle bir israf kategorisi, israf ile mücadelenin yönetim yapılarından bireysel hayata kadar her alanda girişilmesi gereken bir mücadele olduğunu göstermektedir. Şimdi verilen bu bilgiler ışığında kaynak bakımından israf oranlarının açıklandığı verilere yer verilecektir.

1.1. Su İsrafı

Su, hiç şüphesiz yaşamın muazzam bir bölümünü teşkil ettiği kadar hayatın idame ettirilebilmesi için de en elzem kaynaktır. Bu özelliği bakımından su krizi beraberinde diğer kaynak krizlerini de getirmektedir. Dolayısıyla israfın önlenmesindeki ilk basamak, toplumun su tüketimi hakkında bilinçlendirilmesi olmalıdır. Dünyadaki tüm su rezervleri her ne kadar dünyanın üçte ikisini kapsayacak şekilde bol olsa da bu suyun canlılar tarafından kullanılabilir bölümü sadece %2,5 oranındadır. Kaldı ki bu %2,5'lik dilimin de %70 oranına yakın bir bölümü buzul ve kar olarak, yaklaşık %31 oranındaki bölümü ise toprak nemi ve yeraltı suyu olarak işlenmeye muhtaç hâlde bulunmaktadır. Dolayısıyla kullanıma hazır tatlı su rezervlerinin oranı yalnızca %0,3'tür ki 8 milyarlık dünya nüfusunun tümünün bu suya ihtiyacı olduğu düşünüldüğünde su israfının dünyadaki yaşam bakımından ne derece büyük bir zarar taşıdığını görmek kaçınılmazdır. Ülkemizde de durum farklı değildir. Her ne

¹ Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA), 2018 Sayılarla İsraf Raporu (2020), 2.

kadar Türkiye, dünyada en hızlı akan birkaç nehre sahip olsa da dünya su rezervi bakımından fakir sayılabilecek bir konumdadır. Hâl böyle iken Türkiye'nin su israfını önlemek açısından toplumsal bir seferberliğe girmesi zorunlu görünmektedir. Bir insanın günlük asgari su tüketimi 25 litre iken, ülkemizde bu miktar kişi başı 217 litreye kadar çıkmaktadır. Eğer su tüketimi bu seviyede devam ederse 2030 yılına kalmadan Türkiye su sıkıntısı çeken bir ülke olabilir, 2050 yılını da su krizinin eşliğinde karşılayabilir. Bunu veriler ışığında ifade etmek gerekirse bir ülkenin su zengini sayılabilmesi için kişi başına yıllık 8.000 ila 10.000 metreküp su düşmesi gerekir. Türkiye 1.593 metreküplük kişi başına kullanılabilir su miktarıyla su zengini bir ülke değildir. DSİ verilerine göre, 2030 yılında 100 milyon nüfusa ulaşacak olan Türkiye, kişi başına 1.120 metreküp kullanılabilir su miktarıyla su sıkıntısı çeken bir ülke konumuna gelecektir.² Peki, böyle bir felaketi önlemek için alınması gereken tedbirler nelerdir? Bu tedbirler sanıldığının aksine insan hayatında köklü değişime neden olabilecek tarzda değişiklikler değildir. Sadece biraz daha bilinçli kullanım ile su israfı oranının büyük ölçüde önlenebileceği rahatlıkla söylenebilir. Burada önemli olan bu bilincin tüm toplum tarafından kazanılması gerektiğidir. Tedbirler için örnek verilecek olursa, eğer bir kişi evindeki damlayan muslukları tamir ettirir, su tasarrufu özelliği bulunan armatürler kullanır, mutfaktaki gıda da dâhil olmak üzere temizliğin sağlanması için suyu tekrar kullanılabilir şekilde ayarlar, ev temizliği ve kişisel hijyen için evinde basit bir geri dönüşüm tesisi (aynı suyu birden fazla alanda kullanabilme) kurar ve daha birçok alanda tasarruf etmeye odaklı değişiklikler yaparsa Türkiye'deki su tasarrufunda gözle görülür ölçüde değişiklikler elde edilmesi kaçınılmaz olacaktır.

1.2. Gıda İsrافی

İsrafın insanlığı tehdit ettiği en büyük alanlardan birisi olan gıda, tarih boyunca da birçok savaşın ana etmeni olmuştur. Günümüzde de hâlâ gıda alanında verilen mücadeleler gündemi doldurmaktadır. Gıda israfı alanında bilhassa ekme israfı göze çarpmaktadır. Temel besin kaynaklarından biri olan ekmeğin Türkiye için israf miktarı günlük 6 milyondur. Tüm gıda alanlarında yapılan israf oranı ise 1,5 milyar tondur.

Dünya genelinde sera gazı emisyonlarının üçte biri tarımdan kaynaklanmaktadır ve ürettiğimiz gıdaların %30'u (1,8 milyar ton) boşa gitmektedir.³ Bu israfın arkasında yatan etmenler, her alanda olduğu gibi gereksiz tüketimdir. Özellikle sosyal tesislerde gerçekleşen gıda israfının engellenebilmesi için geniş kapsamlı projelere ihtiyaç vardır. Gerektiğinde israf yapan kurumlara yaptırım uygulanmalı, israfın en çok yapıldığı gıda sektörlerinde nüfusun artış hızına göre gıda üretim kapasitesine sınırlamalar getirilmelidir. Gıda tüketimi, insan tüketimi anlamına da geleceği için israfın en büyük etkenlerinden olan toplumsal hayat standartlarını yeniden düzenleyecek politikalar uygulanmalı, tedbirler alınmalıdır. Gıda geri dönüşümüyle ilgili basit tedbirler toplumsal alanda her türlü basın organı yoluyla yer almalı ve teşvik adına birtakım projeler yürütülmelidir. Gıda alanındaki israfın önlenmesine en büyük katkısı dokunacak projeler ise gıda bankalarıdır. Sağlığa uygun olan ve israf kapsamına giren her türlü gıdayı kullanılabilir şartlarını muhafaza ederek ihtiyaç sahiplerine ulaştıran bu tarz kurumların artırılması, bu kurumların desteklenmesi ve toplumun bu tarz kurumlarda gönüllü olarak göreve alması teşvik edilmelidir.

² TİSVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 6.

³ TİSVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 11.

1.3. e-İsrاف

Teknolojinin günlük hayattaki kullanımının artmasıyla beraber yeni ortaya çıkan bu israf alanı, en az hayatın idamesi için elzem olan temel ihtiyaç alanlarındaki israf kadar insan hayatını tehdit etmektedir. 2018 yılında e-atık miktarı 48,5 milyon tona ve 62,5 milyar dolar yıllık değere ulaşmıştır. Bu miktar, 123 ülkenin gayrisafi yurtiçi hasılasından daha fazladır. Eğer önlem alınmaz ise gelecek yıllarda bu sayının üçe katlanması beklenmektedir.⁴

1.4. Enerji İsrافی

İsrاف alanları arasındaki belki de zararının boyutları bakımından en tehlikelisi enerji israfıdır. Zira enerji israfı kaynakların boşa tüketiminin yanında çevreye verdiği zararlar da telafisi mümkün olmayan pek çok krize neden olmaktadır. Enerji israfının yol açtığı zararların boyutu, bu alanın diğer alanlara nispeten tarih sahnesinde daha geç yer almasına rağmen daha yıkıcı sorunlara neden olmasıyla ölçülebilir. Çünkü enerji kaynakları diğer kaynakların aksine daha geniş çaplı kuvvetlerin işlenmesiyle elde edilen kaynaklar arasındadır. Dolayısıyla gıda israfı, açlık ya da sağlıksız beslenme gibi sorunlara neden olurken enerji israfı dünyadaki hayatın son bulmasına neden olacak denli muazzam boyutlarda bir etkiye sahip olabilmektedir. Bu denli büyük durumların önlenmesi adına alınması gereken tedbirler yalnızca bilinçli tüketim alanıyla sınırlı kalmamalıdır. Bilinçli tüketimin yanında dönüşümlü tüketim olarak da isimlendirebileceğimiz geri dönüşüm faaliyeti de hayatımızın bir parçası hâline gelmelidir. Geri dönüşüm ile sağlanan tasarruf ve kazanımların derecesi hiç de küçümsenecek boyutlarda değildir. Bu kapsamda geri dönüşüm politikaları oluşturulması, tüketim ve üretim verileri doğrultusunda kapsamlı çalışmalar yürütülmesi Türkiye'nin kalkınmasını gözle görülür ölçüde artıracaktır. Toplumsal bazda gerçekleştirilebilecek küçük tedbirlerle de enerji israfının bir yere kadar önüne geçilebilir. Örneğin bireylerin evlerinde yapabilecekleri kullanılmayan odaların ışığını söndürme, kullanılmayan elektrikli aletlerin fişini çekme, tasarruflu ampul kullanma, hava sıcaklığına göre doğalgaz ısıtma ayarlaması gibi küçük tedbirlerle ülkeye kazandırılacak tasarruf oranı oldukça önemli boyutlardadır. İsrاف ve tasarruf dâhilinde zarar ve kâr örneklerine göz atmak gerekirse; ülkemizin enerji tasarrufu potansiyeli %25 olarak tespit edilmiştir. Tüketiciler açısından konuyu daha dikkate değer kılan ise bu tasarruf potansiyelinin konutlarda %35'e varmasıdır. Bir diğer ifadeyle, konutlarda ısıtma ve aydınlatmada kullanılan enerjinin %35'i israf edilmektedir. Konutlarda her 100 TL elektrik faturasının 35 TL'sini tasarruf etme potansiyelimiz vardır.⁵

1.5. Kâğıt İsrافی

Kâğıt demek orman demektir. Dolayısıyla her kâğıt alınan oksijenle eş değer öneme sahiptir. Kâğıt israfının boyutu her yıl milyonlarca hektarlık ormanın yitirilmesi göz önünde bulundurulacak olursa ürkütücü düzeydedir. Bir ton kâğıt 17 ağaç, 17 ağaç 70 metrekare orman demektir. Bir ton kâğıt için 2,33 metreküp kabuksuz odun (verim %98), 4.100 kWh elektrik enerjisi, 32.000 litre su, 1.750 litre fueloil kullanılmakta, bu durumda 270 kg kirlilik atmosfere salınmakta ve 2,5 metreküp depolama alanı gerekmektedir.⁶

⁴ TISVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 25.

⁵ TISVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 28.

⁶ TISVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 35.

Kâğıt israfını önlemenin en etkili yollarından birisi, eğitim alanının kısmen, iş alanlarının da büyük oranda elektronik belgelerle faaliyetlerini sürdürmeye devam etmeleridir. Günümüzde dev iş kurumlarının dahi sanal ortam üzerinden işletilmesi, belge kullanımının da sanal ortam üzerinden gerçekleştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Zira kâğıdın israfı nedeniyle ortaya çıkan oksijen kaybı, teknolojinin kullanımıyla harcanan ve geri dönüşüm potansiyeline sahip olan enerji kaybından çok daha yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Evet, belki kâğıdın da geri dönüşüm potansiyeli bulunmaktadır ancak kâğıt üretiminin ham maddesi olan ağaçların yetişmesi, kesilmesinden çok daha uzun ve zor bir sürece tabidir. Oksijen kriziyle karşı karşıya olan dünyanın, yetişmesi yüzlerce yıl sürecek ormanları bekleme gibi bir lüksü maalesef bulunmamaktadır.

1.6. Plastik İsrافی

Plastiğin kullanım itibariyle son yüzyılda rağbet gören bir nesne olmasına karşın çevreye verdiği hasar çok büyüktür. Özellikle doğadaki çözünme sürecini yavaşlatan plastik, ekosisteme zarar vererek doğal döngünün bozulmasına neden olmaktadır. Plastiğin ham maddesi olan petrol yalnızca tabiata verdiği zararla kalmamaktadır. İnsan bünyesinde de yıkıcı hasarlar bırakan petrol ve türevlerinin kullanımı en aza indirilmelidir. Son yıllarda her ne kadar geç kalınmış olsa da plastik kullanımını azaltmaya ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır. Plastik, yapısı itibariyle dayanıklı ve maliyet bakımından ucuz olmasından dolayı tercih edilen bir üründür. Bu özelliklerinden ötürü plastik kullanımından vazgeçilemese bile en azından plastik atıkların ayrıştırılarak geri dönüşüme verilmesinin, maddi kaynaklar ve enerji üretimi açısından ülke ekonomisine bir hayli katkı sağlayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmalara göre, bir ton plastiğin geri dönüşümü 5.774 kWh'ye eşit enerji tasarrufu sağlamaktadır. Bu miktar, bir yıl boyunca iki insan tarafından tüketilen enerjiye eşdeğerdir.⁷ Yine plastik atıkların geri dönüşümü ile ham petrol tüketiminin %40'ı azaltılabildiğinden, bir ton plastik geri dönüşümü 16,3 varil petrol tasarrufu sağlayabilmektedir.⁸

2. Türkiye'de Eğitim Aracılığıyla İsrafın Önlenmesine Yönelik Yapılabilecek Düzenlemeler

Eğitim, insanı kendine ve topluma yararlı, çevresine karşı sorumluluk sahibi ve ahlaki kaidelere bağlı bir şahsiyet kılmayı hedefler. Dolayısıyla insan kendisine karşı sorumluluğu kapsamında çevresine ve topluma karşı da yükümlüdür. İşte bu sorumluluk bilinci kapsamında insanın içinde yaşadığı dünyayı daha güzel hâle getirebilecek fikirler üretmesi adına eğitimde de birtakım düzenlemelere gidilmelidir. İsrاف kavramı çerçevesinde insanın tüketim ve üretim dengesini nasıl sağlayacağını, tüketimde ve üretimde kaliteyi nasıl yakalayacağını öğreten içerikler geliştirilmeli ve bu içerikler müfredata uygulamalı dersler kapsamında yerleştirilmelidir. Bunun sağlanabilmesi adına eğitimdeki düzenlemelere yönelik birkaç örnek vermek gerekirse bunları şu maddeler halinde sıralamak mümkündür:

I. İlk önce çevre bilinci aşılmalı ve çevrenin insan hayatının bir parçası olduğu öğrencilere anlatılmalıdır. Çevreye gösterilen özen derecesinde insan hayatının güzelleşeceğine dair somut örnekler sunulmalıdır. Buna ilişkin doğa gezileri düzenlenebilir ve okul bünyesinde atık toplama etkinlikleri ve geri dönüşüm kermesleri tertip edilebilir.

⁷ TİSVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 40.

⁸ TİSVA, 2018 Sayılarla İsrاف Raporu, 40.

II. Doğadaki dönüşüm sistemi öğrenciye gözlem yoluyla öğretilmeli ve bu sistemin bir benzerinin de beşerî yapı içerisinde oluşturulabileceği telkin edilmelidir. Doğada hiçbir unsurun işlevselliğini kaybetmediği öğrencilere açıklanmalı ve bir hayvan ölüsünün dahi çözünme sürecinde topraktaki verimliliğe nasıl katkı sağladığı anlatılmalıdır. Öğrencilerin bu dönüşümü kavraması adına çeşitli materyaller kullanılabilir ve küçük ölçekli deneyler yapılabilir. Bu sayede en küçük bir organizmanın dahi ekosisteme ne tür katkılar sağladığı öğrencilere izah edilmiş ve öğrencilerin hayatta işlevselliğini yitirdiğini düşündüğümüz nesnelere karşı dönüşümsel bir bakış açısı kazanması sağlanmış olur.

III. Tüketilen her nesnenin üretim aşamaları öğrencilere gösterilerek en basit olarak gördüğümüz bir nesnenin dahi ne zahmetlerle üretildiği izah edilmelidir. Öğrencilerin zihnindeki atık kavramı, her atığın üstün bir emek sonucunda üretilen bir nesne olduğu bilinci aşılaraq köklü bir değişime gidilmelidir. Bunun için üretim tesislerine geziler düzenlenebilir ya da günlük yaşamda kullanılan herhangi bir nesnenin sınıf ortamında öğrenciler tarafından üretilmesi istenilerek bu üretim sürecine öğrencinin bizzat dâhil olmasına yönelik düzenlemeler yapılabilir.

IV. Öğrencilerin özellikle tatil dönemlerinde kendi kapasitelerine uygun şekilde kurumlarda görev alması, öğrenciye hem emek kavramını öğretecek, hem de kazancın kıymetini göstererek hayatının hiçbir alanında israfa izin vermemesi gerektiğini gösterecektir.

V. Geri dönüşüm kavramı özellikle eğitim kurumlarında temellendirilecek bir kavramdır. Bu nedenle geri dönüşümün öğrencinin hayatında vazgeçilmez bir unsur olarak yer edinmesini sağlamak adına çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Ayrıca her okulda yeterli sayıda geri dönüşüm kutularının bulunması çok önemli bir husustur. Eğitim alanında yapılan bilinçlendirmeler sayesinde toplumsal alanda da israfa yönelik çalışmalar yürütülebilir. Bilhassa üniversitelerin yürüteceği çeşitli konferans, sosyal medya platformları üzerinden konuya ilişkin paylaşımlar, halka açık şekilde düzenlenecek çeşitli etkinlikler vs. ile toplumun ilgisi konu üzerine çekilmeye çalışılmalıdır. Ayrıca israf ve geri dönüşüm hususlarında başarı sağlamış ülkelerin politikaları ihtiyaca binaen dönüştürülerek uygulanmalıdır. Şu da bir gerçektir ki toplumsal olarak israf bilinçlendirmesi Batı ülkelerinin eğitim müfredatında hümanizm felsefesi altında şekillenmektedir. Bu felsefe doğrultusunda insana verilen değer, insanı inşa eden unsurlara da verilmesi gerektiği görüşü, İslam medeniyetinde var olan “en şerefli mahlûk” kavramı üzerinden işlenerek öğrencilere aşılmalı ve eğitime yeni bir bakış açısı kazandırılmalıdır. İnsanı inşa eden bir toplum çevresini de inşa edebilecektir.

VI. Eğitim sürecinde belki de tüketim ve üretim dengesinin sağlanmasındaki en önemli nokta öğrenciye insanın doğadaki düzenin muhafızı olduğunu aşılacaktır. Bu muhafızlık rolü “sorumluluk” kavramı ile pekiştirilebilir. Bu sorumluluk insanın nefsanî arzularında değil ruhani ihtiyaçlarında tezahür etmelidir. Buna götüreceği en doğru yol ise insanın dünya üzerinde Allah’ın temsilcisi olduğunun bilincinde olmasıdır. Böyle yüce bir konum üzerinden insana sorumluluklarını bildirmek, insanın bu sorumlulukları görev bilinciyle değil bizzat arzu ederek yapmasına yol açacak, insanın -israf da dâhil olmak üzere- her alanda köklü bir değişikliğe uğramasını sağlayacaktır.

Sonuç

Çağımızda tüketimin beraberinde getirdiği mahrumiyet hayatın her alanında hem hakiki, hem de mecazi bir “açlık” sorunuyla beşeriyeti baş başa bırakmaktadır. Bu sorunun sebep ve sonuç rollerini

kendinde toplayan en vahim çeşidi ise ruhi açlıktır ki insanlar bu açlığı tatmin etmek adına yanlış kaynaklardan beslenerek biyolojik, ahlaki ve ruhsal zehirlenmelere maruz kalmaktadırlar. Ekin ve neslin fesadını beraberinde getiren israfın, diğer bir ifadeyle hayatın her alanındaki açlığın giderilmesi adına kaynakların bilinçli kullanılmasına dair toplumsal bilinçlendirme kolları oluşturulmalı ve insan hayatını kolaylaştırmaya yönelik üretilen araçların, amaç haline getirilmesi engellenmelidir. Çünkü insanı insan yapan unsurlar yok olduğu zaman, insan dolayısıyla değer kazanan hayatın hiçbir önemi kalmayacak ve kaynak tüketimi en ileri safhasına ulaşacaktır. Bu açıdan israf insan için önlenmelidir. İnsanlığın kayb olduğu bir dünyada israf ve tasarruf kavramlarının ve bu alanlarda yapılan mücadele- nin hiçbir kıymeti kalmayacaktır.

Kaynakça

“Sayılarla İsrاف Raporu.” Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, 2020. <http://israf.org/public/admin/filemanager/uploaded/23.03.2020-T%C4%B0SVA%20Say%C4%B1larla%20%C4%B0sraf%20Raporu%202018.pdf>.